

Intressi kandvad väärtpaberid

1. Üldteave intressi kandvate väärtpaberite kohta

Intressi kandev väärtpaber on nõue laenu emitendi vastu. Tootlus on tavaliselt väärtpaberi omanikule makstava intressi määr. Intressi kandvate väärtpaberite liigid sõltuvad väärtpaberi emitendist, emitendi poolt laenule antud tagatisest, tähtajast ning intressi maksmise viisist ja ajast.

Intressi (ehk kupongi) makstakse võlakirjalt tavaliselt kord aastas. Mõne võlakirja puhul makstakse intressi ainult üks kord – võlakirja tähtaja lõpul ehk lunastamispäeval. Seda liiki võlakirju nimetatakse nullkupongvõlakirjadeks.

Tulu võidakse teenida ka nii, et intressi maksmise asemel või intressi maksmisele lisaks müüakse väärtpaber diskonteerituna. Müügi ajal määrab emitent väärtpaberi hinna, diskonteerides laenu, sealhulgas intressimaksed, mida võlakirja tähtajal ei tehta, saades nii puhasnüüdisväärtuse. Puhasnüüdisväärtus on väiksem kui väärtpaberi tähtpäeval saadav nominaalsumma ning nende kahe summa vahe on koguintress, mis võlakirja tähtaja saabudes makstakse. Potentsiaalne ostja võib selle tähtajalise intressimakse võlakirja tähtaja jooksul diskonteerida ja nii arvutada liitintressimäära. See võimaldab investoril võrrelda oma investeringut diskonteerimata väärtpaberitega. Niimoodi diskonteeritakse tavaliselt kommertspabereid, pangasertifikaate ja valitsuse võlakirju.

On ka intressi kandvaid väärtpabereid ja muid investeringuliike, mille puhul intress on inflatsiooni eest kaitstud, mistõttu on investeringu puhul tegelik intressimäär garanteeritud.

2. Intressi kandvate väärtpaberite turuväärtust mõjutavad riskid ja muud tegurid.

Intressi kandvate väärtpaberitega seonduvateks riskideks on väärtpaberi turuväärtuse võimalikud muutused enne väärtpaberi tähtaja lõppu turul kehtivate intressimäärade muutuste tõttu ja risk, et emitent ei täida oma kohustusi. Seetõttu peetakse väärtpabereid, mille puhul väärtpaberi tähtajal tehtavad maksed on täielikult kaetud tagatisega, vähem riskantseteks kui tagatiseta laene.

Hindade, millega olemasolevate väärtpaberitega järeלטurgudel kaubeldakse, ja uusi emiteeritud väärtpabereid otsivate investorite nõudluse alusel määratakse igapäevaselt kindlaks intressimäärad, millega uued, nii lühiajalised (alla üheaastase tähtajaga) kui ka pikaajalised emiteeritud väärtpaberid turule tuuakse. Kapitaliturul kujunevaid hindu ja intressimäärasid mõjutavateks teguriteks on see, kuidas investorid tajuvad inflatsiooni arengut nii pika- kui ka lühiajalises perspektiivis, majandustsüklid, intressimäärade arengud (nii riigisisesele kui ka rahvusvahelisel tasandil) ja muud tegurid. Keskpangad osalevad turul turutoimingute kaudu, mille eesmärk on juhtida makromajanduslikke muutujaid kehtestatud kava kohaselt, üritades saavutada inflatsiooniga, rahakasvuga või muude näitajatega seotud eesmärke. Kapitaliturgudel kaubeldavate finantsinstrumentidega (nt valitsuste ja äriühingute võlakirjad, kinnisvaravõlakirjad jms) kaubeldakse sageli väga suurtes mahtudes (mitmetes miljonites).

Kui turul kujunenud intressimäärad kasvavad, siis varem emiteeritud fikseeritud intressimääraga väärtpaberite turuhind langeb, kuna uued instrumendid emiteeritakse kõrgema intressimääraga kui intressimäär, mida makstakse juba käibel olevate väärtpaberite puhul. Kui aga turul kujunenud intressimäärad langevad, siis varem emiteeritud fikseeritud intressimääraga väärtpaberite väärtus kasvab. Korrigeeritava intressimääraga väärtpabereid sellised arengud samal moel ei mõjuta, või mõjutavad väga vähe, olenevalt sellest, kui pikk on ajavahemik intressimäära järgmise korrigeerimiseni.

Riikide ja kohalike omavalitsuste poolt emiteeritavaid võlakirju tajutakse sageli riskivabadena, ehkki kohustuste täitmatajätmise risk on alati olemas. Teised emitendid on võlakirjade emiteerimisel sageli kohustatud hankima tagatise teiste finantsinstrumentide või varade näol või maksma võlakirjade ostjatele riskivaba intressi ületavat riskipremiat.

On olemas ka võlakirjade liike, mille puhul tagasimakse võimalus on väiksem, näiteks tagatiseta võlakirjad. Neid väärtpabereid seostatakse sageli suurema riskiga, mis realiseerub siis, kui emitendil on raskusi laenu tagasimaksmisel.

Lisariske tuleb silmas pidada teatud liiki võlakirjade puhul, milleks on näiteks ujuva intressimääraga võlakirjad, ujuva pöördintressimääraga võlakirjad (reverse floating rate notes), nullkupongvõlakirjad, välisvaluutas emiteeritud võlakirjad, vahetusvõlakirjad, indekseeritud võlakirjad, allutatud võlakirjad jne. Selliste võlakirjade puhul on investoril soovitatav uurida emissiooniprospetsis viidatud riske ja mitte osta asjaomaseid väärtpabereid enne, kui ta on veendunud, et on kõikidest riskidest täielikult aru saanud.

Allutatud võlakirjade puhul peaksid investorid uurima võlakirja positsiooni võrreldes emitendi teiste võlakirjadega ja muude kohustustega. Emitendi pankroti korral lunastatakse sellised võlakirjad alles pärast kõigile teistele võlausaldajatele väljamaksete tegemist.

Pöördvahetusvõlakirjade (reverse convertible notes) puhul tuleb arvestada riskiga, et investorile ei maksta kogu summat, vaid ta saab võlakirja tähtajal ainult alusvaraks olevatele väärtpaberitele vastava summa.